

Bali, mango met pit

Colofon

ISBN: 978 90 8954 501 5

1e druk 2012

© 2012, Leen Caboor

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Foto omslag:

Foto bovenaan: de Besakih, de moedertempel van Bali, gelegen op de helling van de Gunung Agung vulkaan.

Foto links onderaan: Bob Land en Leen in Candidasa, aan de ingang van het tempeltje op de heuveltop vlak bij het huis van Bob Land.

Foto rechts onderaan: Leen en haar man Pat sluiten een magische duik af.

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Bali, mango met pit

en hoe ik mezelf tegenkwam

Leen Caboor

GUIDE TO PERFECTION

<i>Life is a challenge</i>	<i>meet it</i>
<i>Life is a gift</i>	<i>accept it</i>
<i>Life is an adventure</i>	<i>dare it</i>
<i>Life is a sorrow</i>	<i>overcome it</i>
<i>Life is a tragedy</i>	<i>face it</i>
<i>Life is a duty</i>	<i>perform it</i>
<i>Life is a game</i>	<i>play it</i>
<i>Life is a mystery</i>	<i>unfold it</i>
<i>Life is a song</i>	<i>sing it</i>
<i>Life is an opportunity</i>	<i>take it</i>
<i>Life is a journey</i>	<i>complete it</i>
<i>Life is a promise</i>	<i>fulfill it</i>
<i>Life is Love</i>	<i>discover it</i>
<i>Life is beauty</i>	<i>praise it</i>
<i>Life is Truth</i>	<i>realize it</i>
<i>Life is a struggle</i>	<i>fight it</i>
<i>Life is a puzzle</i>	<i>solve it</i>
<i>Life is a goal</i>	<i>achieve it</i>

18th Chapter of the Bhagavadgita

Ik draag dit boek op aan H.H. Shri Mataji Nirmala Devi.

Inhoud

Aan de lezer

Aan de lezer	11
1. Frustratie? Dank je wel	13
2. Afkoelen in India	38
3. Hellooooooooouuu Mister. Massaaaaaaaage	55
4. Als een stuk hout teruggeworpen op het strand	75
5. Candidasa, onze stek	101
6. Ik ben gelukkig	118
7. Afteldropjes	149
8. Magische ontmoetingen	161
9. Het lijntjesincident	192
10. De zwaveldragers	218
11. Spirituele lesjes	250
12. Jaap, kassian	268
13. Jappenkamp	284
14. De lange vaart	303
15. Loslaten	330
16. Poepoebroeken	365
17. Bali is een mango	377
18. Karma Pala	390
19. Kerstspecial	423
20. Baai van bezinning	444

Aan de lezer

Dit boek schreef ik tijdens een ‘rustpauze’ in mijn loopbaan. Achteraf denk ik wel een keer: waarom ging ik in godsnaam niet vaker in de hangmat liggen? Maar goed, een mens heeft altijd zichzelf mee.

Voor je begint te lezen, wil ik meegeven dat ik die periode uit mijn leven beschrijf vanuit persoonlijk perspectief. Het is een afspiegeling van hoe ik bepaalde situaties heb ervaren en doorvoeld. Wellicht hebben anderen die bepaalde van de beschreven gebeurtenissen ook hebben meegemaakt (leuke en minder leuke, zoals het leven nu eenmaal is), ze op een totaal verschillende manier beleefd.

Om die reden zijn de namen in het boek deels echt, deels verzonnen. Uit respect heb ik ervoor gekozen om de mensen in Bali een andere naam te geven. De meeste dan toch, want Bob Land heet echt zo. Bob wou graag zijn levensverhaal vertellen; de anderen hadden die keuze niet. Mijn familie en vrienden hebben er ook niet voor gekozen om vernoemd te worden, maar toch behield ik hun namen, gewoon omdat ze me zo dierbaar zijn.

Sommigen zullen zich misschien afvragen waarom de stukjes over België kort zijn. Waren die tussentijdse bezoeken aan het thuisland dan niet belangrijk voor mij? Zeer belangrijk. Uiterst belangrijk zelfs. Want als we iets misten in het buitenland, dan was het niet het eten, niet het comfort, niet het uitzakken voor een mooie film, maar wel familie en vrienden. Maar die zitten er nu eenmaal niet op te wachten

om uitgebreid opgevoerd te worden in een boek. Trouwens, mijn boek gaat niet over het vertrouwde, maar over de sprong in het onbekende.

Frustratie?

Dank je wel

‘Kijk, de papieren voor mijn loopbaanonderbreking.’ Pat was verbijsterd. Natuurlijk wist hij al lang van mijn onvrede op het werk. Maar dat het me zo hoog zat en ik de koe bij de hoorns zou vatten, nee, daar schrok hij van. Om niet cru te zeggen dat hij het helemaal niet zag zitten. En de reden was nog de mooiste van allemaal: ik zou hém storen in zijn werkzaamheden. Pat was zelfstandige en had zijn kantoor thuis. Het doembeeld dat ik daar ook nog eens hele dagen zou rondhangen en hem zou betrekken bij mijn projecten ... Nee, dat kon niet, dat was te veel gevraagd. Maar ik was vastbesloten. Jaren geleden had ik een deal met mezelf gesloten: nooit ofte nimmer zou ik toelaten dat mijn werk een bron van frustratie werd. Lopen kankeren en kniezen? Nee, in dat sukkelstraatje wou ik niet verzeild geraken. Maar nu was het zover. Door een nieuwe werkomgeving was ik in een spel beland waar ik de regels niet van kende. Stel je voor dat je gevraagd wordt om mee te spelen, dat je denkt het spel te kennen (of toch denkt het snel onder de knie te krijgen) en dat je telkens weer merkt dat het uitgerekend je eigen ploeg is die je in het ongewisse laat, die je buitenspel zet. Op zijn minst verwarrend. En mijn reactie: mijn best doen, mijn best doen en nog eens mijn best doen (dan zouden ze wel beseffen dat ik tot hun kamp behoorde, zo dacht ik) en de schone schijn ophouden voor de buitenwereld. Dat laatste hield ik vol; mijn best doen

hing ik ten slotte aan de kapstok. Het spel ging mijn petje te boven. Moe en uitgeblust. Dat ik me niet kon verdedigen, vond ik nog het ergste. Ik had de juiste wapens niet en holde achter de feiten aan. Onmacht en frustratie, dat punt had ik bereikt. En nu lagen mijn papieren klaar.

Pat had niet verwacht dat ik er effectief de brui aan zou geven en ik had niet gedacht dat het huis voor ons tweeën te klein zou zijn. Een Patstelling.

En toen sprak Pat de magische woorden: 'Als je wacht, dan verkoop ik mijn bedrijf en trekken we met ons tweetjes naar het buitenland.'

'Meen je dat?'

'Ja, ik meen dat echt!'

Geen seconde van aarzeling, van twijfel. We hadden een deal. En zo gebeurde het. Gek eigenlijk dat op het werk niemand vroeg waarom ik zo nodig en zo dringend wou stoppen met werken; en niemand die vroeg waarom ik mijn aanvraag al even plots weer introk. Tekenend wellicht voor de onverschillige leegte rondom mij.

Denk nu alsjeblieft niet dat ik rancuneus ben jegens die ploegmaten, integendeel, ik ben ze diepen oneindig dankbaar. Geborgenheid en troost vind je onder gelijkgestemden, maar voor groei zijn er obstakels nodig. Ze hielpen me de moed te verzamelen om te doen wat ik in mijn kinderhart altijd al had willen doen. De wijde wereld zien. Me overgeven aan de lokroep van verre horizons, mysterieuze culturen, prachtige landschappen. Wat moet je daarvoor studeren? vroeg ik me al af van kinds af aan. Het werd landbouwingenieur. Je kan het je nu niet meer voorstellen, maar toen kreeg ik nog stevast de vraag voorgeschoteld: is dat wel iets voor meisjes? En op de allereerste dag van die allernieuwste ervaring die universiteit heet, schoot er een

pijl recht in mijn hart. Een pijl van een ondeugende blozende mollige baby, met vleugeltjes dan nog. Ik zweer het, Cupido bestaat. En die jongeman voor wie ik languit viel, had maar één voorwaarde voor de allereerste kus: ‘Ga je mee naar India?’ Stel je voor: ‘Ga je mee naar India?’ De vraag beroerde de diepste wens in mijn ziel. Een droom met een edel doel: de honger uit de wereld helpen.

Het werd geen India, maar Congo (toen nog Zaïre) waar we na ons afstuderen vier jaar proefden van het tropenleven. Waar ook onze beide kinderen werden geboren. Maar nu zat ik al jaren aan een bureau in Brussel en was ik op de koop toe, als ervaringsdeskundige dan nog wel, beland in een spel waarvan ik de regels niet begreep. Geen wonder dat ik me vragen stelde.

Maar de deal met mijn man deed me wachten en ik keerde terug naar mijn job.

Ogenschijnlijk bleef alles bij het oude, maar onder de oppervlakte was er iets drastisch gebeurd. Noem het gerust *the point of no return*, onzichtbaar maar daarom niet minder onherroepelijk, een rotsvaste beslissing. Een steentje, ingeplant in een oester, heel langzaam groeiend tot een kostbare parel.

Dat ik enkele maanden later in een nieuwe werkomgeving kwam, met een schitterende baas en allerfijnste collega's, kon daar niets meer aan veranderen. Mijn baken was uitgezet en verankerde zich: we zouden reizen, naar verre oorden trekken, vreemde horizons tegemoet gaan.

En ik hield die kostbare parel voor mezelf, bang dat als ik mijn verlangen zou uitspreken, het zou oplossen bij elk woord dat over mijn lippen gleed. Wie ooit beweert dat ik geen geduld heb, refereer ik graag aan die periode. Drie jaar heb ik gewacht, wat zeg ik, langer zelfs. Een bedrijf

verkoop je niet van de ene op de andere dag. En toen het bedrijf verkocht was, bleef Pat nog geruime tijd werken om zijn kennis over te dragen, dat was bij contract vastgelegd. Al die jaren hield ik een papiertje in mijn portefeuille, ietwat slordig uitgescheurd uit een tijdschrift. Een papiertje met de volgende zin: als je verlangen zuiver is, spant de hele kosmos samen om het te verwezenlijken.

Ondertussen werd duiken voor Pat een passie, en waarom niet van je passie je werk maken. Zo werd hij duikinstructeur, een ideale job om de wereld af te dwelen.

Mijn eerste poging om het duiken onder de knie te krijgen, liep faliekant af. Na anderhalf uur mislukte paracommando-oefeningen onder leiding van getatoeëerde bodybuilders met kale koppen, stond ik met paarse lippen zo kleuterachtig en ongecontroleerd te rillen dat het hele zwembad deinde.

‘Die daar,’ zei een fors gespierde kaalkop tegen Pat, ‘die daar komt gegarandeerd volgende week niet meer terug.’

Of de kaalkop nog hoorde dat Pat inbracht dat Die Daar wel toevallig Zijn Vrouw was, weet ik niet. Maar de kaalkop had wel gelijk.

Pat vond het jammer, maar van hem moest ik niet leren duiken. Ik kreeg wel leuke cadeautjes voor valentijn en Moederdag: een duikmasker met echte brillenglazen (zo kon ik tenminste zien wat er gebeurde) en een strakke wetsuit voor het zwembad (want paarse lippen staan me niet zo goed), dat alles wel te verstaan enkel en alleen om mijn fysieke conditie op peil te houden. En, à propos, er waren andere, vriendelijke duikinstructeurs, mocht die informatie me van dienst zijn. Natuurlijk wilde ik fit blijven. Dus op zekere dag zette ik toch weer de stap. Hoe ik het er die keer vanaf bracht? Wel, als duikinstructeur hanteerde Pat een handige semiwetenschappelijke indeling (voor intern

gebruik wel te verstaan), een indeling naargelang de moeite die het kost om iemand te leren duiken: er zijn vissen, kikkers, eenden en geiten (behoeft dat tekst en uitleg?). Laat ons het erop houden dat ik transformeerde van geit naar kikker. Ik haalde mijn duikbrevet.

*

In maart 2005 zouden we vertrekken. Toen we onze concrete plannen met de kinderen bespraken, meldde onze zoon Sander schoorvoetend: 'In juni krijgen we ons eerste kindje.'

Een eerste kleinkind! Plannen werden terstond omgegooid en nieuwe werden gesmeed om onmiddellijk weer overboord gegooid te worden toen onze dochter Imel met glinsterende ogen zei: 'In juli krijg ik een baby.' Asjemenou! Er werd gespeculeerd: vertrekken ze toch, of blijven ze thuis? Maar ik wou niet kiezen. Ik wou zowel genieten van de kleinkinderen als van het rondreizen. Dus besloten we om drie maanden te reizen en dan terug te keren voor de bevallingen en pas onze 'echte' wereldreis aan te vatten in het begin van 2006. En zo stonden we eind mei terug thuis na heerlijke omzwervingen in India, Borneo en Sulawesi. Op mijn kantoor stond een prachtige ruiker bloemen klaar als welkomstgeschenk, van mijn baas en mijn collega's. Hemeltje, hoe kon ik nu mijn nakende plannen voor een sabbatjaar aankondigen?

Op een dag werd ik opgebeld. Pat, die in de buurt was, kwam naar me toe en vroeg: 'Wat scheelt er? Is er iets mis?' Slechts na een halve eeuwigheid kon ik fluisteren: 'Ze vroegen me om de geboorte mee te maken.'

Uiteindelijk brak het langverwachte moment aan. Een korte zin bracht alles op gang: ‘Mama, ik denk dat het zover is.’ In een versnelde film zou je het volgende zien: drie mensen die rusteloos heen en weer lopen in de tuin, een vrouw die af en toe dubbel slaat en haar buik vasthoudt terwijl de anderen op hun polshorloge kijken; plots gaat een koffer de auto in. Een volgende shot toont een schaterende vrouw met dikke buik stuiterend op een springbal in een smetteloze kamer, gevolgd door een shot van een minivoetbalmatch. Wat een lol! Het is acht uur ’s avonds. In het fragment daarop vertraagt de film: een bad wordt gevuld; de pijn wil verzacht worden. De film begint te haperen; onder een wit deken ligt een vrouw te rillen. Dan valt de film stil, of toch niet, het is enkel nacht en donker. Met een kreun gaat het licht weer aan en belicht de pieken en dalen op een strook ruitjespapier. De spanning stijgt: ‘Ik ga dood. Ik ga dood,’ kermt de vrouw. Een lange naald brengt verlichting. De film versnelt en een team komt voor de ontknoping. En dan is er de apotheose, een onwaarschijnlijk mirakel. Een hoofdje piept tevoorschijn en plots ligt daar een wichtje met graaiende armpjes de wereld toe te roepen. Een roodblauwe streng wordt doorgeknipt. Van het volgende fragment hou ik het meest: het prille wezentje ligt belletjesblazend op de buik van zijn vermoeide moeder. Hoewel, de blik van de kersverse vader, die zijn eerstgeborene in zijn armen houdt, is al even grandioos. Een kleinzoon! En in zo’n kaskraker mocht ik meespelen.

De zomer van 2005 bracht ons twee kleinzoons, Derian en Kaylen. We genoten van onze nieuwe status als oma en opa, zeg maar mammie en pappie. We bleven zeven maanden thuis voor een verwenningstocht langs luiers en fopspenen,

fruitpapjes en slabbetjes. Voor onze ogen groeiden de twee brokjes pure schoonheid als kool.

*

Wat bezielt me toch? Die vraag borrelde steeds weer op. Wat bezielt me toch? Wat bezielt iemand om alles wat er opgebouwd is in een halve eeuw zomaar achter te laten? Waarom voelde ik me beklemd, als een kuiken gevangen in een ei dat dringend de schaal moet breken om niet te stikken? Ik peilde de duistere schachten van mijn ziel om mijn beweegredenen te doorgronden. Een verwarrende zoektocht.

Natuurlijk waren er mooie periodes op mijn werk, periodes die ik koester zelfs, laat me hier vooral niet overdrijven, maar ik had een fase afgerond en kwam zuurstof te kort. Vriendin Katrien kon het zo plastisch verwoorden: 'Veel mensen zitten in een zelfgebouwde kooi. Angstig gaan ze aan het luikje staan; het staat altijd open, maar toch durven ze er niet uit.'

Inderdaad, daar stond ik dan, aan de rand van mijn kooi, met mijn blik op de groene heuvels aan de overkant. Ik wist met grote stelligheid dat ik zou springen, maar ik wist (nog) niet of ik wel kon vliegen. Misschien zou ik dwarrelen als een blad, of erger, gewoon neerstorten. Maar liever te pletter vallen dan eindigen als een vlinder vastgeprikt op een kartonnen bordje. Waren die heuvels aan de overkant wel zo groen? Hoe snel zou ik terug willen naar mijn veilige bekende nest?

Maar ik zou niet alleen vliegen, maar trekken als een zwanenpaar. Pat ging immers mee.

De vertrekdatum naderde en het besef groeide hoe

ontzettend veel we achterlieten. Mijn gezonde maar ouder wordende ouders. Ze wisten al van kindsbeen af dat ik het liefst een uithuizige vogel ben, veeleer een postduif dan een huismus. Mijn vader was enthousiast; hij is weetgierig en dol op documentaires. Hij kan zich inleven in mijn drang naar vreemde continenten. Mijn energieke moeder werd bleek en onnatuurlijk stil bij het nieuws. Wellicht dacht ze, niet begrijpend wat ik daarginds te zoeken had, en met heel veel spijt in het hart: daar gaat ze weer. Ik ben ze tot de dag van vandaag ontzettend dankbaar dat ze me telkens weer laten gaan zonder dat ik me moet verantwoorden, dat ze me loslaten zonder de ketting van schuldgevoelens om mijn hals te leggen.

Onze kinderen zagen de bui al langer hangen. Maar nu ze elk pronkten met hun prachtige kind, waren ze toch wel benieuwd of we onze plannen zouden doorzetten. Elke oma en opa weet hoe een kleinkind je hart verovert, je helemaal inpalmt, liefde en warmte door je aderen jaagt. Maar onze kleinkinderen zijn net iets schattiger, net iets fantastischer, ... Die parels achterlaten, ja, dat knaagt, dat is niet evident. Maar kan ik hen later dan in de ogen kijken en zeggen: 'Door jullie leefde ik niet het leven dat ik wilde.' Zullen ze luidkeels bravo roepen en applaudiseren? Of veeleer me niet begrijpend aankijken en zich afvragen: waar heeft dat oude mens het over?

Op het werk vroeg men: 'Hoe lang blijf je weg?'

Ik antwoordde: 'Een jaar,' maar mijn hart hoopte: 'Voor eeuwig'.

De reacties van mijn collega's beschreven alle kleuren van de regenboog. Via omwegen hoorde ik: 'Dat begrijp ik toch niet